

III-P60
WYCHOWANIE FIZYCZNE
III etap edukacyjny (gimnazjum)
12 godzin na etap, czyli łącznie 360 godzin
Wersja projektu z 26.06.2008

Wymagania ogólne:

Dbłość o sprawność fizyczną, prawidłowy rozwój, zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne oraz zrozumienie związku aktywności fizycznej ze zdrowiem, w szczególności:

- I. Umiejętność oceny własnej sprawności fizycznej i przebiegu rozwoju fizycznego w okresie dojrzewania.
- II. Gotowość do uczestnictwa w rekreacyjnych i sportowych formach aktywności fizycznej oraz ich organizacji.
- III. Zrozumienie związku aktywności fizycznej ze zdrowiem.
- IV. Umiejętności osobiste i społeczne sprzyjające zdrowiu i bezpieczeństwu.

Wymagania szczegółowe:

1. Diagnoza sprawności i aktywności fizycznej oraz rozwoju fizycznego. Uczeń:
  - 1.1. wykonuje wybrany przez siebie zestaw prób do oceny wytrzymałości, siły i gibkości
  - 1.2. ocenia poziom własnej aktywności fizycznej
  - 1.3. wyjaśnia, jakie zmiany zachodzą w budowie ciała i sprawności fizycznej w okresie dojrzewania płciowego
  - 1.4. wymienia przyczyny i skutki otyłości oraz nieuzasadnionego odchudzania się i używania sterydów w celu zwiększenia masy mięśni.
2. Trening zdrowotny. Uczeń:
  - 2.1. omawia zmiany zachodzące w organizmie w czasie wysiłków fizycznych
  - 2.2. wskazuje korzyści z aktywności fizycznej w terenie
  - 2.3. omawia korzyści dla zdrowia z podejmowania różnych form aktywności fizycznej w kolejnych okresach życia człowieka
  - 2.4. przeprowadza rozgrzewkę
  - 2.5. opracowuje i demonstruje zestaw ćwiczeń kształtujących wybrane zdolności motoryczne, w tym wzmacniające mięśnie brzucha, grzbietu oraz kończyn górnych i dolnych, rozwijające gibkość, zwiększające wytrzymałość, a także ułatwiające utrzymywanie prawidłowej postawy ciała
  - 2.6. opracowuje rozkład dnia, uwzględniając proporcje między pracą a wypoczynkiem, wysiłkiem umysłowym a fizycznym
  - 2.7. planuje i wykonuje prosty układ gimnastyczny
  - 2.8. wybiera i pokonuje trasę crossu.
3. Sporty całego życia i wypoczynek. Uczeń:
  - 3.1. stosuje w grze: odbicie piłki oburącz sposobem dolnym, zagrywkę, forhend i bekhend, zwody

- 3.2. ustawia się prawidłowo na boisku w ataku i obronie
- 3.3. wymienia miejsca, obiekty i urządzenia w najbliższej okolicy, które można wykorzystać do aktywności fizycznej.
4. Bezpieczna aktywność fizyczna i higiena osobista. Uczeń:
  - 4.1. wymienia najczęstsze przyczyny oraz okoliczności wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych, omawia sposoby zapobiegania im
  - 4.2. wskazuje zagrożenia związane z uprawianiem niektórych dyscyplin sportu
  - 4.3. demonstruje ergonomiczne podnoszenie i przenoszenie przedmiotów o różnej wielkości i ciężarze
  - 4.4. wyjaśnia wymogi higieny wynikające ze zmian zachodzących w organizmie w okresie dojrzewania
5. Sport. Uczeń:
  - 5.1. planuje szkolne rozgrywki sportowe według systemu pucharowego i „każdy z każdym”
  - 5.2. pełni rolę organizatora, zawodnika, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych
  - 5.3. wyjaśnia, co symbolizuje flaga i znicz olimpijski
  - 5.4. stosuje zasady czystej gry: niewykorzystywanie przewagi losowej, minimalizacja cierpienia rywala.
6. Taniec. Uczeń:
  - 6.1. opracowuje i wykonuje indywidualnie, w parze lub zespole dowolny układ tańca.
7. Edukacja zdrowotna. Uczeń:
  - 7.1. wyjaśnia, czym jest zdrowie; wymienia czynniki, które wpływają pozytywnie i negatywnie na zdrowie i samopoczucie oraz wskazuje te, na które może mieć wpływ
  - 7.2. wymienia zachowania sprzyjające i ryzykowne dla zdrowia oraz wyjaśnia na czym polega i od czego zależy dokonywanie wyborów korzystnych dla zdrowia
  - 7.3. identyfikuje swoje mocne strony, planuje sposoby ich rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować
  - 7.4. omawia konstruktywne sposoby radzenia sobie z negatywnymi emocjami
  - 7.5. omawia sposoby redukcji nadmiernego stresu i konstruktywne radzenia sobie z nim
  - 7.6. omawia znaczenie dla zdrowia dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci
  - 7.7. wyjaśnia, w jaki sposób może dawać i otrzymywać różne rodzaje wsparcia społecznego
  - 7.8. wyjaśnia, co oznacza zachowanie asertywne i podaje przykłady
  - 7.9. omawia szkody zdrowotne i społeczne związane z paleniem tytoniu, nadużywaniem alkoholu i używaniem innych substancji psychoaktywnych
  - 7.10. wyjaśnia, dlaczego i w jaki sposób można opierać się presji oraz namowom do używania substancji psychoaktywnych i innych zachowań ryzykownych.

IV-P60
WYCHOWANIE FIZYCZNE
IV etap edukacyjny (liceum)
9 godzin na etap, czyli łącznie 270 godzin
Wersja projektu z 26.06.2008

Wymagania ogólne:

Przygotowanie do całościowej aktywności fizycznej oraz ochrona i doskonalenie zdrowia własnego oraz innych, w szczególności:

- I. Uświadomienie potrzeby całościowej aktywności fizycznej.
- II. Stosowanie w życiu codziennym zasad prozdrowotnego stylu życia.
- III. Działanie jako krytyczny konsument (odbiorca) sportu.
- IV. Umiejętności sprzyjające zapobieganiu chorobom i doskonaleniu zdrowia fizycznego, psychicznego i społecznego.

Wymagania szczegółowe:

1. Diagnoza sprawności i aktywności fizycznej. Uczeń:
  - 1.1. wskazuje mocne i słabe strony swojej sprawności
  - 1.2. opracowuje i realizuje program aktywności fizycznej dostosowany do własnych potrzeb
  - 1.3. omawia zalecenia dotyczące aktywności fizycznej w zależności od płci, okresu życia i rodzaju pracy zawodowej
  - 1.4. wymienia czynniki wpływające na podejmowanie aktywności fizycznej zależne od rodziny, kolegów, mediów i społeczności lokalnej.
2. Trening zdrowotny. Uczeń:
  - 2.1. ocenia reakcje własnego organizmu na wysiłki fizyczne o różnej intensywności
  - 2.2. wyjaśnia, na czym polega prozdrowotny styl życia
  - 2.3. wyjaśnia związek między aktywnością fizyczną a żywieniem a zdrowiem i dobrym samopoczuciem oraz omawia sposoby utrzymania odpowiedniej masy ciała we wszystkich okresach życia
  - 2.4. wykonuje proste ćwiczenia relaksacyjne
  - 2.5. wyjaśnia, gdzie szukać wiarygodnych informacji dotyczących zdrowia i sportu oraz dokonuje krytycznej analizy informacji medialnych w tym zakresie
  - 2.6. wymienia choroby cywilizacyjne uwarunkowane niedostatkami ruchu, w szczególności choroby układu krążenia, układu ruchu i otyłość oraz omawia sposoby zapobiegania im
  - 2.7. wylicza oraz interpretuje własny wskaźnik wagowo-wzrostowy (BMI).
3. Sporty całego życia i wypoczynek. Uczeń:
  - 3.1. stosuje poznane elementy techniki i taktyki w wybranych indywidualnych i zespołowych formach aktywności fizycznej.

4. Bezpieczna aktywność fizyczna i higiena osobista. Uczeń:
  - 4.1. wykonuje ćwiczenia kształtujące i kompensacyjne w celu przeciwdziałania negatywnym dla zdrowia skutkom pracy, w tym pracy w pozycji siedzącej i przy komputerze
  - 4.2. wyjaśnia, na czym polega umiejętność oceny stopnia ryzyka związanego z niektórymi sportami lub wysiłkami fizycznymi.
5. Sport. Uczeń:
  - 5.1. wyjaśnia relacje między sportem profesjonalnym i sportem dla wszystkich a zdrowiem
  - 5.2. omawia etyczne i zdrowotne konsekwencje stosowania środków dopingujących
  - 5.3. wymienia i interpretuje przykłady konstruktywnego i destrukcyjnego zachowania się kibiców sportowych.
6. Edukacja zdrowotna. Uczeń:
  - 6.1. wyjaśnia, dlaczego zdrowie jest wartością dla człowieka i zasobem dla społeczeństwa oraz na czym polega dbałość o zdrowie w okresie młodości i wczesnej dorosłości
  - 6.2. wyjaśnia, co oznacza odpowiedzialność za zdrowie własne i innych ludzi
  - 6.3. omawia konstruktywne, optymistyczne sposoby wyjaśniania trudnych zdarzeń i przeformułowania myśli negatywnych na pozytywne,
  - 6.4. wyjaśnia, na czym polega praca nad sobą dla zwiększenia wiary w siebie, poczucia własnej wartości i umiejętności podejmowania decyzji
  - 6.5. wyjaśnia, na czym polega konstruktywne przekazywanie i odbieranie pozytywnych i negatywnych informacji zwrotnych oraz radzenie sobie z krytyką
  - 6.6. omawia zasady racjonalnego gospodarowania czasem
  - 6.7. wyjaśnia, na czym polega samobadanie i samokontrola zdrowia oraz dlaczego należy poddawać się badaniom profilaktycznym w okresie całego życia
  - 6.8. wyjaśnia, co to znaczy być aktywnym pacjentem i jakie są podstawowe prawa pacjenta
  - 6.9. omawia przyczyny i skutki stereotypów i stygmatyzacji osób chorych psychicznie i dyskryminowanych (np. żyjących z HIV/AIDS)
  - 6.10. planuje projekt dotyczący wybranych zagadnień promocji zdrowia oraz wskazuje sposoby pozyskania sojuszników i współuczestników projektu w szkole, domu lub w społeczności lokalnej
  - 6.11. omawia, na czym polega współuczestnictwo i współpraca ludzi, organizacji i instytucji w działaniach na rzecz zdrowia
  - 6.12. wyjaśnia, jaki jest związek między zdrowiem i środowiskiem oraz co sam może zrobić, aby tworzyć środowisko sprzyjające zdrowiu.

Uwagi o realizacji

Wychowanie fizyczne pełni ważne funkcje edukacyjne, rozwojowe i zdrowotne. Wspiera rozwój fizyczny, psychiczny i społeczny oraz zdrowie uczniów i kształtuje obyczaj aktywności fizycznej i troski o zdrowie w okresie całego życia. Pełni wiodącą rolę w edukacji zdrowotnej uczniów, której treści znajdują się w różnych przedmiotach. Dobrze realizowany program wychowania fizycznego daje wymierne korzyści ekonomiczne i społeczne. Może

znacząco przyczynić się do zmniejszenia wielu narastających problemów związanych z ograniczonymi możliwościami opieki zdrowotnej w Polsce.

W podstawie programowej wychowania fizycznego określono wymagania ogólne i szczegółowe, co ułatwia definiowanie sylwetki absolwenta. Nowym w rozwiązaniu jest podział obowiązkowego wymiaru wychowania fizycznego na:

- część prowadzoną w systemie klasowo-lekcyjnym (2 godziny tygodniowo w gimnazjum i 1 godzina w liceum), w której realizowane są wymagania określone w podstawie programowej z możliwością ich ewentualnego poszerzenia;
- część w postaci fakultetów (2 godziny tygodniowo w gimnazjum i liceum), prowadzonych w systemie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (obowiązkowych co do udziału, ale umożliwiających wybór treści i form zajęć). Fakultety służą zwiększaniu zakresu i pogłębianiu umiejętności i wiadomości związanych z aktywnością fizyczną oraz dbałością o rozwój i zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne uczniów na miarę ich możliwości, oczekiwań i zainteresowań.

Podstawa programowa wychowania fizycznego określa wymagania szczegółowe w odniesieniu do części realizowanej w systemie klasowo-lekcyjnym, w ramach następujących bloków tematycznych:

1. Diagnoza sprawności i rozwoju fizycznego.
2. Trening zdrowotny.
3. Sporty całego życia i wypoczynek.
4. Bezpieczna aktywność fizyczna i higiena osobista.
5. Sport.
6. Taniec (tylko w trzecim etapie edukacji).

Podstawa programowa określa ponadto szczegółowe wymagania modułu edukacja zdrowotna, który jest realizowany w wymiarze 30 godzin (jeden semestr) w trzecim i czwartym etapie edukacji.

Szkoła, uwzględniając te wymagania, powinna rozwijać własną ofertę programową w odniesieniu do lekcji wychowania fizycznego oraz zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych. W realizacji zajęć należy odwoływać się do wiedzy dotyczącej biologii człowieka, zapobiegania chorobom oraz umiejętności psycho-społecznych, uzyskanych w innych przedmiotach, a zwłaszcza w biologii, wiedzy o społeczeństwie, wychowaniu do życia w rodzinie, edukacji dla bezpieczeństwa i przedsiębiorczości.

Przy ustalaniu oceny z wychowania fizycznego uwzględnia się udział ucznia w lekcjach i fakultecie. Sposób ustalania oceny, z uwzględnieniem obu rodzajów zajęć, rozstrzyga szkolny system oceniania.

Szkoła zapewnia warunki realizacji określonych w podstawie programowej wymagań szczegółowych, które należy traktować jako wskaźniki rozwoju dyspozycji osobowych niezbędnych do:

- uczestniczenia w kulturze fizycznej w okresie nauki szkolnej, a także po jej zakończeniu
- inicjowania i współorganizowania aktywności fizycznej
- dokonywania wyboru całonocnych form aktywności fizycznej
- kształtowania prozdrowotnego stylu życia oraz dbałości o zdrowie.

Szkoła jest zobowiązana do prowadzenia zajęć w sali sportowej, w specjalnie przygotowanym pomieszczeniu zastępczym bądź na boisku szkolnym; szczególnie zalecane są zajęcia ruchowe na zewnątrz budynku szkolnego, w środowisku naturalnym. Powinna także zapewnić urządzenia i sprzęt sportowy niezbędny do zdobycia przez uczniów umiejętności i wiadomości oraz rozwinięcia sprawności określonych w podstawie programowej.

Fakultety zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych

Szkoła organizuje fakultety o profilu:

- sportowym
- rekreacyjnym
- tanecznym
- turystycznym.

W ramach zajęć wychowania fizycznego każda szkoła (gimnazjum i liceum) ma obowiązek zapewnić realizację modułu edukacja zdrowotna.

Szkoła, uwzględniając lokalne tradycje i warunki, a także potrzeby i oczekiwania uczniów oraz ich rodziców (prawnych opiekunów) ustala formy aktywności fizycznej w ramach fakultetów o różnych profilach. Różnorodność fakultetów powinna gwarantować możliwość udziału uczniów w zajęciach dostosowanych do ich możliwości i zainteresowań, stwarzając okazję do satysfakcjonującej aktywności i osiągnięć. Uczeń, który systematycznie, w ramach właściwych instytucji pozaszkolnych podejmuje aktywność fizyczną typową dla jednego z profili może być zwolniony z udziału w fakultecie. Decyzje o zwolnieniu i sposobie oceniania ucznia podejmuje dyrektor szkoły w porozumieniu z nauczycielem wychowania fizycznego. Sposób udokumentowania podejmowania pozaszkolnej aktywności fizycznej określa statut szkoły.

Fakultet sportowy

Fakultet sportowy umożliwia uprawianie dyscypliny sportu oraz udział w systemie szkolnej i pozaszkolnej rywalizacji sportowej dzieci i młodzieży. Szkoła przedstawia uczniom oraz ich rodzicom (prawnym opiekunom) wykaz dyscyplin do wyboru. Dopuszcza się łączenie godzin zajęć w ramach określonych przez dyrektora szkoły. Udział w fakultecie sportowym może w szkole być uzależniony od selekcji uwzględniającej predyspozycje ucznia do uprawiania wybranej dyscypliny sportu.

Fakultet rekreacyjny

Fakultet rekreacyjny umożliwia aktywność fizyczną służącą zdrowiu, wypoczynkowi lub zabawie oraz udział w systemie wewnątrzszkolnej rywalizacji sportowej. Realizacja tego fakultetu jest nastawiona na przygotowywanie uczniów do systematycznej aktywności fizycznej w czasie wolnym, ze świadomością wynikających z tego korzyści zdrowotnych. Fakultet może zawierać jedną lub kilka form aktywności fizycznej. Szkoła przedstawia uczniom oraz ich rodzicom (prawnym opiekunom) wykaz form aktywności fizycznej do wyboru, w tym zajęcia kompensacyjno-korekcyjne. Udział w fakultecie rekreacyjnym nie może być wynikiem selekcji uwzględniającej sprawność i uzdolnienia uczniów. Dopuszcza się łączenie godzin zajęć w ramach określonych przez dyrektora szkoły. W ramach profilu istnieje możliwość organizacji zajęć dla uczniów z przeciwwskazaniami do wykonywania niektórych ćwiczeń fizycznych.

Fakultet taneczny

Fakultet taneczny umożliwia udział w tanecznych formach aktywności fizycznej połączonej z elementami wiedzy o muzyce. Fakultet może obejmować jedną lub kilka form tańca. Szkoła przedstawia uczniom oraz ich rodzicom (prawnym opiekunom) formy tańca do wyboru. Udział w fakultecie tanecznym nie może być wynikiem selekcji uwzględniającej sprawność i uzdolnienia uczniów.

Fakultet turystyczny

Fakultet turystyczny umożliwia udział w aktywności fizycznej połączonej z elementami krajoznawstwa i ekologii. Szkoła przedstawia uczniom oraz ich rodzicom (prawnym opiekunom) wykaz form turystyki do wyboru. Udział w fakultecie turystycznym nie może być wynikiem selekcji uwzględniającej sprawność i uzdolnienia uczniów. Uczeń w ramach fakultetu turystycznego zdobywa odznaki turystyczne. Dopuszcza się łączenie godzin zajęć w ramach określonych przez dyrektora szkoły.

Moduł edukacja zdrowotna

Zajęcia te są obowiązkowe dla wszystkich uczniów w trzecim i czwartym etapie edukacji (30 godzin). Wymagania szczegółowe określono w module siódmym (trzeci etap edukacji) i szóstym (czwarty etap edukacji) podstawy programowej wychowania fizycznego. Program zajęć powinien być jednak dostosowany do potrzeb uczniów, po przeprowadzeniu diagnozy tych potrzeb. Uczniowie powinni też aktywnie uczestniczyć w planowaniu, realizacji i ewaluacji zajęć. Zajęcia te powinny być wspierane przez treści realizowane na innych zajęciach wychowania fizycznego oraz innych przedmiotach, w tym zwłaszcza:

biologii, wychowaniu do życia w rodzinie, wiedzy o społeczeństwie, edukacji dla bezpieczeństwa, przedsiębiorczości, religii, etyce. Wymaga to koordynacji i współdziałania nauczycieli różnych przedmiotów oraz współpracy z pielęgniarką szkolną. Niezbędne jest także skoordynowanie tych zajęć z programami edukacyjnymi dotyczącymi zdrowia i profilaktyki zachowań ryzykownych lub chorób, oferowanymi szkołom przez różne organizacje, w tym stacje sanitarno-epidemiologiczne.

Warunkiem skuteczności zajęć jest:

- prowadzenie zajęć z wykorzystaniem różnorodnych metod i technik aktywizujących oraz interaktywnych, w tym szczególnie metody projektu i portfolio
- współpraca z rodzicami uczniów w planowaniu i realizacji zajęć
- dokonywanie ewaluacji przebiegu zajęć (ewaluacji procesu), z udziałem uczniów i ich rodziców oraz wprowadzanie na tej podstawie modyfikacji ich treści i organizacji.

W ocenianiu osiągnięć uczniów należy wziąć pod uwagę:

- samoocenę uczniów dotyczącą rozwoju umiejętności osobistych i społecznych oraz zmian postaw i zachowań, z wykorzystaniem kwestionariuszy i arkuszy samooceny
- ocenę przez rówieśników, w przypadku wykonywania projektów i prac zespołowych
- ocenę pracy ucznia przez nauczyciela dotyczącą specyficznych zadań, pracy domowej, projektów, portfolio i innych wytworów pracy ucznia.

Komentarz do wymagań

III etap edukacji

Ad. II

W tym etapie edukacji uczeń, oprócz uczestnictwa w aktywności fizycznej, powinien w czasie lekcji również pełnić rolę inicjatora i organizatora ćwiczeń, zabaw i gier ruchowych.

Ad 1.1.

W tym etapie edukacji uczeń powinien nauczyć się dokonywania samooceny sprawności fizycznej. W czasie lekcji należy stwarzać atmosferę sprzyjającą rzetelności samooceny sprawności. Niedopuszczalne jest formułowanie oceny z wychowania fizycznego na podstawie wyników testów sprawności fizycznej. W ocenie z wychowania fizycznego należy wziąć pod uwagę poziom i postęp w zakresie wiedzy i umiejętności związanych z samooceną sprawności.

Ad. 2.4.

Każdy uczeń powinien co najmniej jeden raz w roku samodzielnie poprowadzić rozgrzewkę według ustalonego toku i po konsultacjach z nauczycielem. Zadanie to może podlegać ocenie.

Ad. 4.3.

Umiejętność ergonomicznego podnoszenia i przenoszenia przedmiotów powinna pozwalać na dźwiganie itp. ciężarów dostosowanych do możliwości człowieka w sposób stwarzający jak najmniejsze ryzyko zdrowotne, szczególnie chroniące kręgosłup przed przeciążeniami.

IV etap edukacji

Ad. 1.2.

Samoocena sprawności fizycznej powinna być traktowana jako podstawa do planowania własnej aktywności fizycznej ukierunkowanej na rozwój potencjału zdrowotnego.

Ad. 2.4.

Ćwiczenia relaksacyjne do wykorzystania w czasie lekcji wychowania fizycznego to: elementy uproszczonego treningu autogennego, elementy odnowy biologicznej, np. automasaż, elementy stretchingu.

Ad. 2.9.

Wskaźnik wagowo-wzrostowy oblicza się według wzoru:

$BMI = \text{masa ciała [kg]} / (\text{wzrost[m]} \times \text{wzrost[m]})$

Ad. 3.1.

Umiejętności i wiedza uzyskane w czasie lekcji wychowania fizycznego powinny umożliwić uczniowi podejmowanie aktywności fizycznej w czasie wolnym, a w przyszłości w ramach aktywności podejmowanej indywidualnie, w grupie koleżeńskiej lub w rodzinie.